

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва

Кафедра педагогіки, психології та права

ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи

Для здобувачів початкового рівня (короткого циклу)
вищої освіти денної та заочної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»

Харків – 2020

ББК 67.9 (4 Укр) 300

У 45

Укладач: канд. екон. наук, доцент С.В. Шерстюк

Основи конституційного права України. Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2020 – 32с.

Рецензенти: *О.І. Миколенко* – доктор юрид. наук, професор, завідувач кафедру адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Я.Г. Гриньова – канд. педагог. наук, доцент кафедри педагогіки, психології та права ХНАУ ім. В.В. Докучаєва;

ПЕРЕДМОВА

28 червня 1996 року Україна отримала правовий фундамент для подальшого цивілізованого розвитку – Конституцію незалежної держави.

В навчальних закладах була введена дисципліна „Основи конституційного права України”. Конституційне право є провідною галуззю системи права України, що складається з принципів і норм Конституції України, охоплює правові відносини, які виникають і розвиваються на основі цих норм. Це також система положень і закономірностей, пов'язаних із розробкою, прийняттям і практичним здійсненням принципів і норм Конституції держави, спрямованих на конституційне закріплення політико-правового статусу людини і громадянина, шляхів його практичного здійснення і захисту, на визначення конституційних засад державного та суспільного ладу України, організації та діяльності системи державних і громадських інститутів.

Актуальність вивчення даного курсу зумовлена разом з тим сучасними політико-правовими процесами в Україні, різними поглядами і пропозиціями щодо подальшого вдосконалення змісту Конституції та практичної реалізації її положень як норм прямої дії.

Всебічне, глибоке творче засвоєння означеної дисципліни дозволить досягти поставленої **мети курсу**:

- набути студентам знання з основ конституційного права як провідної галузі системи права, вивчити зміст діючої Конституції, ознайомитися з історією конституційного процесу, навчитися користуватися нормами Основного закону як нормами прямої дії;
- формування правової свідомості та правової культури студентської молоді, з'ясування проблем становлення державності та правової системи України, правового забезпечення створення засад громадянського суспільства, демократичної держави соціально-правового спрямування;
- ознайомлення з механізмом захисту прав і свобод людини і громадянина, формування вмień та навичок користування нормативно-правовими актами.

© Шерстюк С.В., 2020

© Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, 2020

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Змістовий модуль 1. Історичні і теоретико-методологічні засади конституційного права України

Тема 1. Історія світового та вітчизняного конституційного процесу.

Розкривається сутність, система, принципи та норми конституційного права, найвидатніші документи та джерела з історії світового конституційного досвіду.

З'ясовуються історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні з X до поч. XX ст., особливості конституційного процесу в Україні до здобуття незалежності (1917 – 1991 рр.), основні етапи підготовки і прийняття Конституції незалежної України.

Тема 2. Характеристика загальних засад конституційного ладу в Україні.

Висвітлюються конституційні ознаки держави і влади, основи правової системи України, політична, економічна та ідеологічна багатоманітність суспільного життя, основи національної безпеки та зовнішньополітичної діяльності держави.

Державна символіка України, її історія і сучасність.

Тема 3. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Дається поняття прав, свобод і обов'язків людини і громадянина; особисті (громадські), політичні, економічні, екологічні, соціальні та культурні права і свободи. Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав і свобод людини і громадянина.

Конституційні обов'язки людини і громадянина.

Державні та міжнародні контрольні механізми щодо захисту прав і свобод людини.

Змістовий модуль 2. Конституційні статус, функції та повноваження вищих органів державної влади

Тема 4. Верховна Рада України – єдиний, вищий орган законодавчої влади в Україні.

Розкриваються особливості правового статусу народного депутата України, організація роботи і структура Верховної Ради України, повноваження Верховної Ради, право законодавчої ініціативи та її суб'єкти, конституційні питання законодавчого процесу.

Конституційний Закон про депутатський запит.

Тема 5. Конституційний статус Президента України, його соціально-політичне значення.

Висвітлюється регулювання порядку обрання Президента України, місце та роль Президента України в конституційній системі органів державної влади, порядок припинення повноважень Президента України.

Інститут президентства в сучасному світі.

Тема 6. Конституційний статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади.

Розглядається система органів виконавчої влади, встановлена Конституцією України, місце та роль Кабінету Міністрів України в конституційній системі органів державної влади, конституційний статус місцевих адміністрацій.

Конституційні засади вирішення проблем державного управління в Україні.

Змістовий модуль 3. Конституційні основи правосуддя і прокуратури, державного устрою, статусу місцевого самоврядування.

Тема 7. Конституційно-правові засади здійснення правосуддя в Україні.

Розглядаються положення Конституції про основні засади судочинства і судову систему України, принципи організації та діяльності прокуратури України, статус Конституційного Суду України – єдиний орган конституційної юрисдикції.

Компетенції Вищої Ради юстиції в Україні.

Тема 8. Конституція про територіальний устрій України.

Розкриваються засади територіального устрою України, конституційне регулювання системи адміністративно-територіального устрою України, конституційний статус Автономної Республіки Крим.

Історичні, правові, соціально-економічні та інші традиції і особливості розвитку окремих регіонів України.

Тема 9. Конституційний статус місцевого самоврядування в Україні.

Даються поняття та принципи місцевого самоврядування в Україні, система місцевого самоврядування, особливості місцевого самоврядування на селі. Конституція України про повноваження та форми роботи органів місцевого самоврядування, захист їх правового статусу.

Європейська Хартія про місцеве самоврядування.

2. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Змістовий модуль 1. Історичні і теоретико-методологічні засади конституційного права України.

- Тема 1. Історія світового та вітчизняного конституційного процесу.
Тема 2. Характеристика загальних засад конституційного ладу в Україні.
Тема 3. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Змістовий модуль 2. Конституційні статус, функції та повноваження вищих органів державної влади.

- Тема 4. Верховна Рада України – єдиний, вищий орган законодавчої влади в Україні.
Тема 5. Конституційний статус Президента.
Тема 6. Конституційний статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади.

Змістовий модуль 3. Конституційні основи правосуддя і прокуратури, державного устрою, статусу місцевого самоврядування.

- Тема 7. Конституційно-правові засади здійснення правосуддя в Україні.
Тема 8. Конституція про територіальний устрій України.
Тема 9. Конституційний статус місцевого самоврядування в Україні.

3. ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ, ПІДРУЧНИКИ, ДОВІДНИКИ

- Акт проголошення незалежності України. К., 1991.
Грабовський М. Нариси з історії українського державотворення. К., 1995.
Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.
Ерьшев А.А. История политических и правовых учений.- К., 1998.
Конституція України. Із змінами станом на 1 січня 2006 р.- К., 2006.
Конституція України – основа реформування суспільства. Харків, 1996.
Конституційне право України: конспект лекцій. К., 2000.
Малишко М.І. Конституції зарубіжних країн та України.- К., 1999.
Мелашенко В.Ф. Основи конституційного права України. К., 1995.
Музиченко П. Історія держави і права України.- К., 1999.
Основи конституційного права України /За ред. В.Копейчикова. К., 2001.
Основи конституційного права України. – Харків, 2006.
Основи конституційного права України.- К., 2007.
Публікації журналу „Право України” за період з 1991 р. по 2006 р.//Право України.- 2007.- №1.
Тодика Ю.М. Конституційне право України. Харків, 1998.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ(КОЖНИЙ 36 ГОДИН)

Тема	Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
	Лекції (год)	Семінари (год)	Самостійна робота, підг. до участі у прес-конфер. і дискусіях (год.)	Індивідуальне науково-досл. завд.
Заліковий кредит 1				
Змістовий модуль 1. Історичні і теоретико-методологічні засади конституційного права України.				
1. Історія світового та вітчизняного конституційного процесу.	4	4	Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні(6)	Опрацювання наукової, публіцистичної та довідкової правової літератури та періодичних видань
2. Характеристика загальних засад конституційного ладу в Україні.	2	2	Конституційні ознаки держави і влади, основи правової системи України(6)	
3. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина.	4	4	Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав свобод людини і громадянина(6)	
	10	10	18	3
Заліковий кредит 2.				
Змістовий модуль 2. Конституційні статус, функції та повноваження вищих органів державної влади.				
4. Верховна Рада України – вищий єдиний орган законодавчої влади в Україні.	2	2	Конституц. статус, функції і повноваження парламенту України (7)	

5. Конституційний статус Президента України	2	2	Функції та повноваження Президента України (6)	
6. Конституційний статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади.	2	2	Конституційні засади державного управління в Україні (6)	
	6	6	19	3
Заліковий кредит 3.				
Змістовий модуль 3. Конституційні основи правосуддя і прокуратури, державного устрою, статусу місцевого самоврядування				
7. Конституційно-правові засади, здійснення правосуддя в Україні	2	2	Конституц. статус Конституційного і Верховного Судів України (6)	
8. Конституція про територіальний устрій в Україні	2	2	Історичні, пол.-правові, соціально-економ., духовно-культурні особливості і традиції розвитку окремих регіонів України (6)	
9. Конституційний статус місцевого самоврядування в Україні	2	2	Європейська Хартія про місцеve самоврядування (6)	
	6	6	18	3
Всього:	22	22	55	9

5. ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Історія світового та вітчизняного конституційного процесу

1. Сутність, система, принципи та норми конституційного права.
2. Найвидатніші документи та джерела в історії світового конституційного досвіду.
3. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні з Х до поч. ХХ ст.
4. Особливості конституційного процесу в Україні до здобуття незалежності (1917 – 1991 рр.).
5. Основні етапи підготовки і прийняття Конституції незалежної України.

Тема 2. Загальні засади конституційного ладу України

1. Конституційні ознаки держави і влади
2. Основи правової системи України.
3. Політична, економічна та ідеологічна багатоманітність суспільного життя.
4. Основи національної безпеки та зовнішньополітичної діяльності держави.
5. Державні символи України.

Тема 3. Конституційні права, свободи і обов'язки людини та громадянина

1. Поняття прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
2. Особисті (громадські), політичні, економічні, екологічні та культурні права і свободи.
3. Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав і свобод людини і громадянина.
4. Конституційні обов'язки людини і громадянина.

Тема 4. Конституційно-правові засади організації та діяльності законодавчої влади в Україні

1. Особливості правового статусу народного депутата України.
2. Організація роботи і структура Верховної Ради України.
3. Повноваження Верховної Ради України.
4. Право законодавчої ініціативи та її суб'єкти. Конституційні питання законодавчого процесу.

Тема 5. Конституційно-правовий статус Президента України

1. Конституційне регулювання порядку обрання Президента України
2. Місце та роль Президента України в конституційній системі органів державної влади.
3. Порядок припинення повноважень Президента України.

Тема 6. Конституційно-правові засади організації та діяльності системи органів державної виконавчої влади в Україні

1. Система органів виконавчої влади.
2. Місце та роль Кабінету Міністрів України в конституційній системі органів державної влади.
3. Конституційний статус місцевих адміністрацій.

Тема 7. Конституційно-правові засади здійснення правосуддя в Україні

1. Конституція про основні засади судочинства і судову систему України.
2. Принципи організації та діяльності прокуратури України.
3. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції.

Тема 8. Адміністративно-територіальний устрій України. Конституційний статус Автономної Республіки Крим

1. Засади територіального устрою України.
2. Конституційне регулювання системи адміністративно-територіального устрою України.
3. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.

Тема 9. Конституційний статус місцевого самоврядування в Україні

1. Поняття та принципи місцевого самоврядування в Україні.
2. Система місцевого самоврядування. Особливості місцевого самоврядування на селі.
3. Конституція України про повноваження та форми роботи органів місцевого самоврядування, захист їх правового статусу.

6.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ для підготовки до прес-конференцій і дискусій за рекомендованою літературою з'ясуйте зміст відповідей на означені проблеми:

1. Загальна характеристика конституційного права як галузі юридичної науки та навчальної дисципліни.
2. Сутність, система, принципи та норми конституційного права.
3. Найвидатніші документи та джерела з історії світового конституційного досвіду.
4. Зарубіжні законодавчі та конституційні акти: закони Хаммурапі, Афіньське і Римське право, конституції США, Франції, інших держав.
5. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні з X ст. до поч. XX ст.
6. Вітчизняні конституційні та законодавчі документи і джерела: „Руська правда”, Литовські статuti, акти Б. Хмельницького, конституція П. Орлика, проекти Кирило-Мефодіївського товариства, М. П. Драгоманова, М. С. Грушевського, української народної партії /1905 р./.
7. Основні риси конституційних і законодавчих актів періоду боротьби за незалежність України у 1917-1920 рр.
8. Особливості конституційного процесу в Україні до здобуття незалежності /1917-1991 рр./.
9. Основні етапи підготовки і прийняття Конституції незалежної України.
10. Порівняльний аналіз радянських конституцій і Конституції України 1996 року.
11. Конституційні ознаки держави і влади.
12. Основи правової системи України.
13. Політична, економічна та ідеологічна багатоманітність суспільного життя.
14. Основи національної безпеки та зовнішньополітичної діяльності держави.
15. Державні символи України.
16. Україна – суверенна, незалежна, демократична, соціальна і правова держава.
17. Конституційні основи національного розвитку і міжнародних відносин в Україні.
18. Реалізація Україною конституційних норм і принципів національної безпеки та зовнішньополітичної діяльності.
19. Особливості теорії і практики проблеми плюралізму суспільного життя в Україні.
20. Державна символіка України: історія і сучасність.
21. Поняття прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
22. Особисті /громадські/, політичні, економічні, екологічні, соціальні та культурні права і свободи.
23. Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав і свобод людини і громадянина.
24. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
25. Єдність прав і свобод громадян України.

26. Державні та міжнародні контрольні механізми щодо захисту прав і свобод людини.
27. Права жінок в Україні.
28. Правове забезпечення діяльності політичних партій в Україні.
29. Особливості правового статусу народного депутата України.
30. Організація роботи і структура Верховної Ради України.
31. Повноваження Верховної Ради України.
32. Право законодавчої ініціативи та її суб'єкти. Конституційні питання законодавчого процесу.
33. Конституційні гарантії депутатської недоторканості.
34. Конституційний Закон про депутатський запит.
35. Конституційне регулювання порядку обрання Президента України.
36. Місце та роль Президента України в конституційній системі органів державної влади.
37. Порядок припинення повноважень Президента України.
38. Від Гетьмана до Президента України.
39. Перший Президент незалежної України Леонід Кравчук.
40. Діяльність Президента України Леоніда Кучми.
41. Діяльність Президента України Віктора Ющенка.
42. Порівняльна характеристика повноважень та функцій президента в Україні та в Росії.
43. Інститут президентства в сучасному світі.
44. Система органів законодавчої влади, встановлена Конституцією України.
45. Місце та роль Кабінету Міністрів України в конституційній системі органів державної влади.
46. Конституційний статус місцевих адміністрацій.
47. Конституційні засади вирішення проблем державного управління в Україні.
48. Основні фактори ефективного державного управління: політико-правовий аспект.
49. Конституція про основні засади судочинства і судову систему України.
50. Принципи організації діяльності та функції Прокуратури України.
51. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції.
52. Конституція про статус суддів в Україні.
53. Компетенція Вищої ради юстиції в Україні.
54. Я – громадянин держави Україна.
55. Верховний Суд України.
56. Історичні і сучасні засади державного устрою України.
57. Конституційне регулювання системи адміністративно-територіального устрою України.
58. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.
59. Україна – унітарна держава.
60. Централізація і децентралізація у здійсненні державної влади.
61. Історичні, правові, соціально-економічні та інші традиції і особливості розвитку окремих регіонів України.

62. Політико-правові особливості і протиріччя в теорії та практиці конституційного процесу в сучасній Україні.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Тематика творчих наукових самостійних робіт:

1. Зарубіжні та вітчизняні законодавчі, конституційні документи в історії і сучасності.
2. Основні риси конституційних актів періоду боротьби за незалежність України у 1917 – 1920 рр.
3. Загальна характеристика радянських конституцій України 1919, 1929, 1937 і 1978 рр.
4. Основні етапи конституційного процесу в незалежній Україні /1991-1996рр./.
5. Характеристика України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.
6. Визначення форми держави Україна: форми правління, державного устрою і політичного режиму.
7. Поняття політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності суспільного життя.
8. Поняття, сутність прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, їх конституційного статусу.
9. Конституційні соціально-економічні, політичні та особисті права і свободи.
10. Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав і свобод людини і громадянина.
11. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
12. Особливості правового статусу народних депутатів України.
13. Організація роботи, структура, повноваження і функції Верховної Ради України.
14. Право законодавчої ініціативи та її суб'єкти. Конституційні питання законодавчого процесу.
15. Конституційне регулювання порядку обрання Президента України.
16. Функції Президента України.
17. Порядок припинення повноважень Президента України.
18. Система органів виконавчої влади, встановлена Конституцією України.
19. Кабінет Міністрів України: його місце і роль в державному механізмі, згідно з Конституцією України.
20. Конституційний статус місцевих державних адміністрацій.
21. Конституція про основні засади судочинства і судову систему України.
22. Конституційний статус Прокуратури України.
23. Особливості організації і діяльності Конституційного Суду України.
24. Історичні і сучасні засади територіального устрою України.
25. Конституційне регулювання системи адміністративно-територіального устрою України.
26. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.
27. Поняття місцевого самоврядування та його принципи.

28. Система органів місцевого самоврядування та шляхи їх утворення.
29. Конституція України про повноваження та форми роботи органів місцевого самоврядування та захист їх правового статусу.
30. Конституція держави і її відмінність від інших нормативно-правових актів.
31. Класифікація Конституцій сучасних держав.
32. Вибірчі системи у світі і в Україні.
33. Історія і сучасність Української Конституції.
34. Конституційна криза в сучасній Україні.
35. Сучасне і перспективне в теорії і практиці еволюції конституційного процесу в Україні.

8. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

Тема 1.

1. Кому належить проект Конституції самостійної України (поч. ХХ ст.):
 - Георгію Андрузькому
 - Михайлу Грушевському (1905р.)
 - Михайлу Драгоманову
 - Михайлу Міхновському

2. Проголошення незалежності і суверенності української держави на початку ХХ століття:
 - 1-й Універсал Центральної ради (червень 1917р.)
 - 2-й Універсал Центральної ради (липень 1917р.)
 - 3-й Універсал Центральної ради (листопад 1917р.)
 - 4-й Універсал Центральної ради (січень 1918р.)
 - Конституція України (березень 1919р.)

3. Оберіть із запропонованих головні принципи побудови держави, викладені в Конституції Пилипа Орлика:
 - незалежність, самостійність держави
 - обмеження козацьких вольностей
 - принцип вільного волевиявлення і голосування
 - територіальна цілісність держави
 - принцип розподілу влад
 - вирішальне слово Гетьмана при прийнятті судового рішення
 - непорушність законів

4. Найтяжчими злочинами за Третім Литовським статутом, за які, як правило, загрожувала смертна кара, були:
 - злочини проти особи (вбивства, тілесні пошкодження і т. п.)
 - злочини проти держави
 - злочини, пов'язані з порушенням прав власності
 - злочини проти релігії (зміна релігії, чари і т.п.)

5. Яким конституційним проектам була притаманна ідея децентралізації федеративної держави:

- Пилипа Орлика
- Михайла Драгоманова
- Михайла Грушевського (1905р.)
- Михайла Міхновського

6. В якому з документів була проголошена соборність України:

- 4-й Універсал Центральної ради
- Конституція Української Народної Республіки
- Універсал Директорії УНР
- Акт Злуки УНР і ЗУНР 22. 01. 1919 р.

7. Приписи правових норм є обов'язковими для всіх людей, що проживають на території України:

- правильно
- неправильно

8. Правові норми не завжди мають визначену форму:

- правильно
- неправильно

9. Конституція – це сукупність правил, на основі яких створюється система державного управління:

- правильно
- неправильно

10. Конституція – це правила, що лежать в основі процесу вироблення інших правил, зокрема, правила прийняття законів, регулювання відносин між гілками влади та їх діяльності:

- правильно
- неправильно

11. Політичне життя держави регулюється тільки конституційними нормами:

- правильно
- неправильно

12. 28 червня 1996 року – це:

- день проголошення незалежності України
- день прийняття Конституції України
- день прийняття Декларації про державний суверенітет України

13. Назвіть дату прийняття Верховною Радою України Акта про державну незалежність України:

- 16 липня 1990 р.
- 24 серпня 1991 р.
- 1 грудня 1991 р.

14. Назвіть депутатське формування, яке було створене 27 червня 1996 р. і стало останньою інстанцією у подоланні розбіжностей щодо проекту Конституції України:

- коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України
- узгоджувальна рада депутатських фракцій і груп
- конституційна комісія
- тимчасова спеціальна депутатська комісія

15. Який документ проголосив верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Української держави в межах її території:

- Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.
- Акт про державну незалежність України від 24 серпня 1991 р.

16. Конституція проголошує Україну державою (оберіть вірні відповіді):

- демократичною
- соціальною
- з ринковою економікою
- унітарною
- для українців

17. Визначте не властиве Конституції Пилипа Орлика:

- курс на вихід із союзу з московським царем
- необхідність поділу влад
- затвердження законів Гетьманом, прийнятих Радою Війська Запорізького
- узгодження Гетьманом виконавчих рішень зі старшиною

Тема 2.

1. Найвищою соціальною цінністю в Україні є:

- соціальна політика держави
- державні символи України
- людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека

2. Яке громадянство існує в Україні?:

- подвійне
- єдине

3. Джерелом влади в Україні є:

- суб'єкти політики
- народ
- органи державної влади
- Президент

4. Народ здійснює владу в Україні:

- безпосередньо шляхом вільного волевиявлення через вибори, референдум і інші форми безпосередньої демократії
- через органи державної влади
- через органи місцевого самоврядування

5. Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить:

- вищим посадовим особам (Президенту, Прем'єр-Міністру, Голові Верховної Ради)
- державним органам
- народу
- Конституційному суду України

6. Чи є порушенням суверенітету України добровільна передача нею частини своїх прав міжнародним організаціям?:

- так
- ні

7. Державна символіка України:

- встановлюється законом, що приймається не менш як 2/3 від конституційного складу Верховної Ради України
- приймається не менш як 1/2 від 450 народних депутатів Верховної Ради України
- приймається більшістю депутатів, присутніх на засіданнях Верховної Ради

8. Носієм національного суверенітету є:

- держава
- народ
- президент

9. Суверенітет України як суб'єкта міжнародного права є повним і виключним:

- так
- ні

10. Назвіть принцип права, зміст якого означає, що поведінка працівників державних органів і установ повинна відповідати вимогам права:

- презумпції невинності
- принцип верховенства права

Тема 3.

1. Визначте відповідність:

• Франція, 1789 р.	Біль про права
• ООН, 1948 р.	Декларація про незалежність
• 5 квітня 1710 р., м. Бендери	Декларація прав людини і громадянина
• США, 1776 р.	Загальна декларація прав людини
• Англія, 1688 р.	Пакти і Конституції законів та вольностей Війська Запорозького

2. З'ясуйте відповідне правильне тлумачення:

• людина	всебічно розвинутий член суспільства
• громадянин	біосоціальна істота, її соціальні ознаки у зв'язку з біологічними, фізичними, психофізіологічними характеристиками
• особа	політико-правове поняття, поширене в юридичній науці, передбачає взаємовідносини особи з державою, суспільством і правом

3. Що не відноситься до основних прав і свобод людини і громадянина в Україні:

- фізичні (особисті)
- духовно-культурні
- політичні
- законодавчі
- соціально-економічні

4. Громадянин України може мати:

- апатризм (безгромадянство)
- монопатризм (одне громадянство)
- біпатризм (подвійне громадянство)

5. Які обов'язки не є конституційними для громадянина України:

- захист Вітчизни
- сплата податків
- участь у політичних виборах і голосуванні
- добровільне ставлення до навколишнього середовища
- не посягання на права і свободи, честь і гідність інших людей

Тема 4.

1. З'ясуйте відповідність у виборчих системах:

• мажоритарна абсолютної більшості	голосування за партійними списками в багатомандатних округах
• мажоритарна відносної більшості	66% або 75% голосів виборців
• кваліфікованої більшості	поєднання мажоритарної і пропорційної виборчих систем
• пропорційна	отримання більше голосів, ніж конкуренти
• змішана	50% + 1 голос, голосування в одномандатних округах

2. В яких державах парламент:

• однопалатний	Росія
Франція
США
• двопалатний	Україна
Білорусь

3. В загальній структурі Верховної Ради України немає:

- Голови ВР
- профільних комітетів
- депутатських фракцій
- секретаря ВР
- заступника Голови ВР

4. Державний бюджет України щорічно затверджується:

- Президентом
- Кабінетом Міністрів
- Верховною Радою
- міністром фінансів
- РНБО

5. Парламентський контроль за додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює:

- Голова ВР
- голова комітету з прав людини ВР
- Уповноважений ВР з прав людини
- керівник опозиційної фракції (меншості)
- керівник правлячої коаліції (більшості)

Тема 5.

1. В якій державі вперше в історії за Конституцією 1787 р. запроваджено посаду президента як глави держави:

- України
- Гватемалі
- Китаї
- США
- Нігерії

2. В Україні Президент обирається:

- Верховною Радою
- Кабінетом Міністрів
- народом
- Конституційним Судом
- представниками регіонів

3. Президент України може достроково припинити повноваження Верховної Ради, за умов:

- за рішенням секретаріату Президента
- за рішенням РНБО
- за вимогою опозиції (меншості у ВР)
- в останні шість місяців строку повноважень ВР
- протягом 30 днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися

4. Президент України не призначає:

- вище командування Збройних Сил
- половину складу Ради Національного банку
- Прем'єр-міністра
- половину складу Національної Ради з питань телебачення і радіомовлення
- секретаря РНБО

5. Звання Президента України не зберігається довічно:

- якщо пішов з посади за власним бажанням
- був усунутий з поста в порядку імпичменту
- обраний на іншу посаду в державі
- очолив одну з міжнародних організацій
- у випадку смерті

Тема 6.

1. Вищим органом у системі органів виконавчої влади в Україні є:

- секретаріат Президента

- Верховна Рада
- РНБО
- місцеві державні адміністрації
- Кабінет Міністрів

2. До складу Кабінету Міністрів не входить:

- Прем'єр-міністр
- Перший віце-прем'єр-міністр
- Віце-прем'єр-міністри
- секретар РНБО
- міністри

3. Який орган призначає і затверджує персональний склад Кабінету Міністрів України:

- секретаріат Президента
- РНБО
- Верховна Рада
- Конституційний Суд
- Вища рада юстиції

4. За виключенням Міністрів оборони і закордонних справ, члени Кабінету Міністрів України призначаються Верховною Радою за поданням:

- Президента
- Голови ВР
- керівників депутатських фракцій
- Прем'єр-міністра
- Голови Конституційного Суду

5. Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві і Севастополі здійснюють:

- обласні ради
- міські ради
- районні ради
- обласні державні адміністрації
- районні державні адміністрації

Тема 7.

1. До повноважень Прокуратури України відносяться:

- підтримання обвинувачення з суді
- представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом
- нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів при-

мусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян

- нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство
- нагляд за додержанням прав свобод людини і громадянина, додержанням законів у цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами
- розроблення проектів законів, розгляд і прийняття законів
- всі перелічені твердження правильні
- всі перелічені твердження правильні, крім пункту (позначте)

2. Принципами демократичного суду є:

- законність
- рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом
- забезпечення доведеної вини
- змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості
- підтримання державного обвинувачення в суді прокурором
- забезпечення обвинуваченому права на захист
- гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами
- забезпечення апеляційного та касаційного оскарження суду
- обов'язковість рішень суду
- визнання своєї вини підсудним під тиском слідчих органів є законним
- усі вище перелічені твердження правильні
- усі вище перелічені твердження правильні, крім пункту (позначте)

3. На посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів:

- громадянин України
- віком не молодше 25 років
- який має вищу юридичну освіту
- стаж роботи в галузі права не менш як три роки
- проживає в Україні не менш як 10 років
- володіє державною мовою
- має стаж роботи в галузі права не менш як 10 років
- усі вище перелічені твердження правильні, крім пункту (позначте)

4. Суддя звільняється з посади органом, який його призначив або обрав у разі:

- закінчення строку, на який його обрано чи призначено
- досягнення суддею 65-річного віку

- неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я
- порушення суддею вимог щодо несумісності
- порушення суддею присяги
- набрання законної сили обвинувального вироку щодо нього
- припинення його громадянства
- визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим
- подання суддею заяви про відставку або про звільнення за власним бажанням
- у разі його смерті
- досягнення суддею 75-річного віку
- усі вище перелічені твердження правильні
- усі вище перелічені твердження правильні, крім пункту (позначте)

5. До повноважень Вищої ради юстиції належить:

- внесення подання про призначення суддів на посади або про звільнення з посад
- прийняття рішення стосовно порушення судьями і прокурорами вимог щодо несумісності
- здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України, суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів
- помилювання засуджених
- усі вище перелічені твердження правильні, крім пункту (позначте)

6. Правом офіційного тлумачення законів України наділяються:

- Президент України
- міністр юстиції України
- Вища рада юстиції України
- Конституційний Суд України

7. Генеральний прокурор України звільняється з посади:

- Президентом України за згодою Верховної Ради України
- Верховною Радою України
- всеукраїнською конференцією працівників прокуратури
- вищою радою юстиції

8. Характерними властивостями судової влади є:

- підзаконність
- підзвітність прокуратурі
- самостійність
- повнота

9. Голова Верховного Суду України обирається:
- Верховною Радою України
 - Пленумом Верховного Суду України
 - Призначається Президентом України за поданням міністра юстиції
10. Перше призначення на посаду професійного судді здійснюється:
- Вищою Радою юстиції
 - з'їздом суддів України
 - Президентом України
11. Конституційний Суд України формується:
- Президентом України
 - Вищою радою юстиції
 - з'їздом суддів України
 - міністром юстиції України
 - Верховною Радою України
12. Прокуратура:
- здійснює функції загального нагляду
 - не здійснює функції загального нагляду
13. Голова Конституційного Суду обирається на:
- 3 роки
 - 5 років
 - 9 років
14. Підтримання державного обвинувачення в суді покладається на:
- суддю
 - на присяжних і народних засідателів
 - прокурора
15. Голова Верховного Суду України:
- обирається Верховною Радою України
 - обирається Пленумом Верховного Суду України
 - призначається Президентом України за поданням міністра юстиції

Тема 8.

1. Форма державного устрою України:
- унітарна
 - федеративна
 - входить до складу конфедерації

2. Систему адміністративно-територіального устрою України складають:
- Автономна Республіка Крим
 - двадцять чотири області
 - райони області
 - міста
 - райони в містах
 - селища і села
 - союзні республіки
 - усі перелічені твердження правильні
 - усі перелічені твердження правильні, крім пункту (позначте)
3. Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим та рішення Ради міністрів Автономної Республіки Крим є:
- законами держави обов'язковими до виконання усім населенням на території автономної республіки
 - затверджуються Верховною Радою України не менш як половиною від конституційного складу Верховної Ради України
 - не можуть суперечити Конституції і законам України
 - усі перелічені твердження правильні
 - усі перелічені твердження правильні, крім пункту (позначте)
4. Автономна Республіка Крим здійснює нормативне регулювання з питань:
- сільського господарства і лісів
 - меліорації і кар'єрів
 - громадських робіт, ремесел та промислів, благодійництва
 - містобудування і житлового господарства
 - туризму, готельної справи, ярмарків
 - музеїв, бібліотек, театрів та інших закладів культури, історико-культурних заповідників
 - державного бюджету і бюджетної системи автономії, системи оподаткування, податків і зборів; принципів створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків, статусу національної валюти, а також статусу іноземних валют тощо
 - транспорту загального користування, автошляхів, водопроводів
 - мисливства, рибальства
 - санітарної і лікарняної служб
 - усі перелічені твердження правильні
 - усі перелічені твердження правильні, крім пункту (позначте)

5. До повноважень Автономної Республіки Крим належить:

- призначення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затвердження складу виборчої комісії Автономної Республіки Крим
- організація та проведення місцевих референдумів
- управління майном, що належить Автономній Республіці Крим
- розроблення, затвердження та виконання бюджету Автономної Республіки Крим на основі єдиної податкової і бюджетної політики України
- розроблення, затвердження та виконання бюджету Автономної Республіки Крим на основі самостійної податкової і бюджетної політики
- розроблення, затвердження та реалізація програм Автономної республіки Крим з питань соціально-економічного та культурного раціонального природокористування охорони довкілля – відповідно до загальнодержавних програм
- визнання статусу місцевостей як курортів, встановлених зон санітарної охорони курортів
- участь у забезпеченні прав і свобод громадян, національної злагоди, сприяння охороні правопорядку та громадської безпеки
- забезпечення функціонування і розвитку державної та національної мов і культур в Автономній Республіці Крим, охорона і використання пам'яток історії
- участь у розробленні та реалізації державних програм повернення депортованих народів
- ініціювання введення надзвичайного стану та встановлення зон надзвичайної екологічної ситуації в Автономній Республіці Крим або в окремих її місцевостях
- усі перелічені твердження правильні, крім пункту „ ”

6. Територіальний устрій України базується на засадах:

- цілісності і недоторканності
- федеративності
- поєднання централізації і децентралізації
- суверенності
- вільного виходу структурних одиниць системи адміністративного устрою з її складу

7. Голова Ради Міністрів АР Крим призначається та звільняється з посади:

- Президентом України за погодженням із Верховною Радою АР Крим
- Прем'єр - міністром України за погодженням із Верховною Радою АР Крим

- Верховною Радою АР Крим за погодженням із Президентом України

Тема 9.

1. Місцеве самоврядування це:

- право територіальної громади
- право, визначене Конституцією України, законами України
- право, визначене Конституцією і законодавством Європейського Союзу
- усі зазначені твердження правильні
- усі зазначені твердження правильні, крім пункту „ ”

2. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою:

- в порядку, встановленому законами України
- безпосередньо
- через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи
- в порядку, встановленому міжнародним правом
- усі зазначені твердження правильні
- усі зазначені твердження правильні, крім пункту „ ”

3. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є:

- рухоме і нерухоме майно громади
- доходи місцевих бюджетів
- бюджет України
- земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад
- об'єкти їхньої спільної власності
- усі зазначені твердження правильні
- усі зазначені твердження правильні, крім пункту „ ”

4. До повноважень органів місцевого самоврядування відносяться питання:

- управління об'єктами комунальної власності
- затвердження бюджетів відповідних адміністративних одиниць
- затвердження програм соціально-економічного і культурного розвитку та контроль їх виконання
- місцеві податки і збори
- проведення місцевих референдумів та реалізація їх результатів
- забезпечення функціонування комунальних підприємств та здійснення контролю за їх діяльністю
- оголошення надзвичайного стану на своїй території
- усі зазначені твердження правильні

- усі зазначені твердження правильні, крім пункту „ ”

5. Органи місцевого самоврядування формуються на основі:

- загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування
- Конституції і законів України
- указів Президента України
- усі зазначені твердження правильні
- усі зазначені твердження правильні, крім пункту „ ”

6. Голова районної та обласної ради обирається:

- територіальною громадою
- відповідною радою
- відповідною держадміністрацією

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття, прес-конференції та дискусії, робота в Інтернеті, опрацювання обов'язкової та додаткової літератури в читальних залах бібліотеки, індивідуальна науково-дослідна робота – виконання самостійних творчих наукових робіт, перевірка набутих знань за тестами, усні контрольні опитування та письмові модульно-рейтингові роботи.

10. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ: оцінювання усних та письмових відповідей студентів на семінарських заняттях, поточне тестування, оцінка участі в прес-конференціях і дискусіях, модульно-рейтингові контрольні роботи, підсумкові письмові тести, захист індивідуального науково-дослідного завдання.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: Опорні конспекти лекцій, комплексні навчально-методичні матеріали, посібники, довідники, наукові та періодичні видання, комп'ютерно-інформаційні схеми, таблиці, діаграми, кіно-фотодокументи, аудіо матеріали, слайди, політичні карти світу та України.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ (дивись додаток №1, 2)

Модуль 1 (поточне тестування)										Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			Прес-конференції, дискусії	Змістовий модуль 4	ІНДЗ	Підсумковий контроль (залік)	Сума
15			15			15			25	ТТ.1,3,4,5,6	20	10	100
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	5 балів кожна тема				
5	5	5	5	5	5	5	5	5					

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Додаток №1

ЗМІСТ

Передмова	3
1. Програма навчального курсу	4
2. Тематика лекційного курсу	6
3. Література до курсу, підручники, довідники	6
4. Структура залікового кредиту	7
5. Плани семінарських занять	9
6. Завдання для самостійної роботи	11
7. Індивідуальні науково-дослідні завдання	13
8. Контрольні тести	14
9. Методи навчання	28
10. Методи оцінювання	28
11. Методичне забезпечення	28
12. Розподіл балів, що присвоюються студентам Додатки №1, 2.	28

Додаток 2

ВАРІАНТИ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ШКАЛОЮ ECTS

ECTS- оцінка	Визначення назви оцінювання за шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою
A	(5) Відмінно	90 – 100
BC	(4) Добре	75 – 89
DE	(3) Задовільно	60 – 74
FX	(2) Незадовільно: потрібна додаткова робота без повторного вивчення модуля з можливістю повторного складання	35 – 59
F	(2) Незадовільно: необхідна значна додаткова робота (повторне вивчення модуля)	1 – 34

Навчальне видання
Світлана Валеріївна Шерстюк

ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи

Для здобувачів початкового рівня (короткого циклу)
вищої освіти денної та заочної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»

Відповідальний за випуск - доцент С.В. Шерстюк
Коректор І.О. Бутильська
Комп'ютерний набір і верстка С.В. Шерстюк, І.І. Пасльон.

Підп. до друку 12.02.2020 р. Формат 60x84/16. Гарнітура Таймс. Друк
офсетний. Обсяг: 2,0 ум.-друк. арк.; 1,5 обл.-вид. арк. Наклад. прим.
Замовлення № 242.

Виробник – редакційно-видавничий відділ Харківського національного
аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. 62483, Харківська обл.,
Харківський р-н, п/в «Докучаєвське -2», навч. містечко, тел. 99-72-70.
E-mail: office@knau.kharkov.ua

Виготовлювач – дільниця оперативного друку ХНАУ, тел. 99-77-80

© Шерстюк С.В., 2020
© Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва, 2020